

Rådgivningsprojektet 2001-02

En typisk konflikt vid en skyddad byggnad i Kosovo. KUG:s projektledare arbetade som konsult till UNMIK med frågor om hur kulturarvet kan skyddas i ett land utan en fungerande plan- och bygglagstiftning. Foto Kersti Berggren 2002.

I maj 2000 reste två representanter från KUG till Kosovo på en veckolång sonderingsresa för att utröna behoven av insatser. De träffade representanter för ansvariga internationella och "nationella" organ och reste runt för att på ort och ställe studera situationen i denna drabbade del av Balkan. Vid möte med den FN-administration som upprättats i Kosovo efter krigsslutet 1999, UNMIK (United Nations Mission in Kosovo), framfördes förfrågan om inte KUG hade möjlighet att stödja det centrala kulturarvsinstitutet i Pristina med en rådgivare. Efter att avtal om finansiering av rådgivningstjänsten tecknats med Sida anlitate KUG arkitekt Kersti Berggren från Riksantikvarieämbetet för uppdraget. Arbetet utfördes under tio månader uppdelat på två perioder från augusti 2001 till december 2002.

Den inledande uppgiften blev att i samarbete med en internationell s.k. co-head vid kulturdepartementet utarbeta ett utkast till en ny kulturmiljölag för Kosovo. KUG:s projektledare blev sedan av UNMIK utnämnd till s.k. "supervisor" vid det centrala kulturarvsinstitutet i Pristina med huvuduppgiften att hjälpa till med en modernisering av kulturarvsinstitutet i Kosovo. I samarbete med personal från kulturarvsinstitutet påbörjades också ett arbete att ta fram förslag till skyddsföreskrifter och vårdprogram för de kullas som KUG restaurerat inom det s.k. kullaprojektet. Vår projektledare anställdes också som konsult direkt vid kulturdepartementet/UNMIK i uppbyggandet av en

tidsenlig förvaltning och lagstiftning inom kulturmiljövården.

Nedan kan du läsa mer utförligt om uppdraget:

Ny kulturmiljölag för Kosovo

Rådgivningsprojektets inledande arbete innebar ett uppdrag att i samarbete med en internationell s.k. co-head vid kulturdepartementet utarbeta ett utkast till en ny kulturmiljölag för Kosovo. Det administrativa systemet var uppbyggt av dubbelkommandon vilket innebar att det på varje beslutandenivå fanns en FN-tjänsteman från UNMIK (United Nations Mission in Kosovo) och en kosovar.

Arbetet med utkastet till den nya kulturmiljölagen genomfördes på grundval av erfarenheter från svensk och internationell lagstiftning, dock främst mellaneuropeisk, och i konsultationer med expertis i Sverige. Efter en remissgång inom UNMIK med diverse förändringar gick förslaget vidare till Europarådet. Europarådet bedömde att lagförslaget krävde ytterligare bearbetning, vilket är en åsikt som KUG:s projektledare delar. Arbetet pågår nu inom Europarådet för att lägga fram en tågordning för ett nytt lagförslag, efter framställan från UNMIK.

Utnämnd till "supervisor" av UNMIK

KUG:s projektledare blev av UNMIK utnämnd till "supervisor" vid det centrala kulturarvsinstitutet i Pristina, Institute for Protection of Monuments. Huvuduppgiften var att hjälpa till med en modernisering av kulturarvsinstitutet i Kosovo - att stärka lokala kulturvårdsorganisationers möjlighet att påverka byggande mot varsamhet samt kunskapsutveckling och kompetenshöjning.

Uppgiften blev emellertid svår beroende dels på att chefen för det centrala kulturarvsinstitutet till en början inte accepterade KUG:s projektledare i den jämbördiga position hon placerats i, dels på att UNMIK:s kulturdepartement efter valet till parlamentet i november rustades ned vad gäller internationell expertis med stora påfrestningar för den lokala personalen som följde. Under senare delen av året började dock samarbetet med såväl det centrala som de regionala kulturarvsinstituterna att fungera bättre.

Arbetet innebar införande av mötesrutiner och krav på information och kollegiala överläggningar i institutets verksamhet. För UNMIK:s räkning gjordes sedan en bedömning av institutets kapacitet, bemanning och professionella kunskaper vilket resulterade i en rapport med utvecklingsstrategi. Rapporten har också överlämnats till Europarådet som framhållit för UNMIK att den bör ligga till grund för den framtida omorganisationen av kulturarvsinstitutet i Kosovo. Det finns därför anledning att tro att detta arbete kommer att leda till mycket konkreta resultat i framtiden.

Skyddsföreskrifter och vårdprogram

I samarbete med personal från kulturarvsinstitutet påbörjade också ett arbete att ta fram förslag till skyddsföreskrifter och vårdprogram för de kullar som KUG restaurerat inom det s.k. kullprojektet 2001-02. Föreskrifterna skall tjäna som förebilder i kulturarvsorganisationernas kommande arbete.

Syftet med vårdprogrammet är att ägarna, i fyra av de fem fallen privatpersoner, ska veta hur driften och underhållet av byggnaderna ska gå till eftersom husen förhoppningsvis ska finnas kvar för lång tid framöver. I en populariserad form kan såväl skyddsföreskrifter som vårdprogram fungera som ett högaktuellt informationsmaterial kring kulturarv och kulturarvsbruk

Konsult vid kulturdep/UNMIK och workshop

Under den andra tjänstperiod, augusti till december 2002, tjänstgjorde KUG:s projektledare som konsult direkt vid kulturdepartementet/UNMIK i uppbyggandet av en tidsenlig förvaltning och lagstiftning inom kulturmiljövården.

Uppgiften var också att lämna förslag till modernisering av kulturarvsadministrationen i Kosovo samt diskutera utveckling av grundutbildning och vidareutbildning av experter för arbete inom kulturmiljövården. Särskilt viktigt i arbetet var att hjälpa till att påvisa behovet för kulturarvsinstitutet att komma in i den kommunala planeringen och bygglovgivningen. Under 2002 togs ett första konkret steg att föra in institutet i den kommunala planeringsprocessen genom arrangerandet i november 2002 av en två veckors workshop i Prizren med namnet Integrated Conservation i samarbete med kulturdepartementet/UNMIK.